

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

Географічний факультет

Кафедра економічної та соціальної географії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Заступник декана з навчальної роботи
доцент Володимир ПАСЬКО
08. 2025 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕРИТОРІАЛЬНЕ УПРАВЛІННЯ**

для студентів

галузь знань	10 Природничі науки
спеціальність	106 Географія
освітній рівень	магістр
освітня програма	Економічна та соціальна географія
вид дисципліни	вибіркова
вибірковий блок	Управління розвитком регіону та просторове планування

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2025/2026
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	6
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма заключного контролю	іспит

Викладач: **НИЧ Тетяна**, кандидат географічних наук, доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

Пролонговано: на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» 20__ р.
на 20__/20__ н. р. _____ (_____) «__» 20__ р.

КИЇВ – 2025

Розробник: Мельничук Анатолій Леонідович, кандидат географічних наук,
доцент, доцент кафедри економічної та соціальної географії

ЗАТВЕРДЖЕНО

«19» 06 2025 року

Завідувач кафедри економічної та соціальної
географії

 професор Костянтин МЕЗЕНЦЕВ

Протокол № 12 від 19 червня 2025 року

Схвалено науково-методичною комісією географічного факультету

Протокол № 7 від 27 серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії доцент Наталія КОРОГОДА

«27» 08 2025 року

ВСТУП

1. Мета дисципліни – сформувати у студентів здатність розв’язувати складні наукові задачі та практичні проблеми у сфері територіального управління, приймати відповідні аналітичні та управлінські рішення на різних просторово-часових рівнях, проводити дослідження із використанням комплексу міждисциплінарних даних та за невизначених умов і вимог.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни:
успішне опанування курсів «Теорії просторової організації», «Основи регіональної політики», «Суспільно-географічне прогнозування», «Прикладна економічна та соціальна географія»;

володіння навичками застосування методів розробки регіональних стратегій розвитку у загальній системі управління розвитком регіонів

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна спрямована на формування компетентності щодо використання сучасних підходів для аналізу ефективності територіального управління, а також реалізації регіональної соціально-економічної політики; знань для здійснення обґрунтовування оптимальних шляхів реформування регіонального управління та місцевого самоврядування у загальній системі державного управління та розробленні пропозицій з реформування адміністративно-територіального устрою із здійсненням прогнозової оцінки наслідків їх впровадження.

4. Завдання вивчення дисципліни «Територіальне управління» полягають у наданні студентам загальних та фахових компетентностей, передбачених освітньою програмою «Економічна та соціальна географія», зокрема:

- здатності виявляти, ставити і вирішувати проблеми та приймати обґрунтовані рішення у сфері територіального управління (ЗК 3, ЗК 4);

- здатності до використання законів, теорій, концепцій і парадигм сучасної географії для дослідження суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (СК 1);

- здатності до наукового аналізу сучасних проблем та територіального управління із застосуванням принципів раціонального використання територіальних ресурсів, основ законодавства у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку і планування територій для розроблення пропозицій з оптимізації природокористування та забезпечення сталого розвитку регіонів (СК 2);
- здатності розробляти та сприяти впровадженню регіональних програм сталого розвитку територій, здійснювати геопланування територій різного ієрархічного рівня (СК 4);

- здатності здійснювати фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, проводити їхню суспільно-географічну експертизу та моніторинг (СК 5);

- здатності застосовувати міждисциплінарні підходи при критичному осмисленні проблем територіального управління, зокрема, регіонального природокористування, геопланування, регіонального розвитку, оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та екологічні наслідки управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку (СК 7);

– здатності планувати, проводити та публічно презентувати результати наукових досліджень, забезпечити зрозуміле донесення власних знань, висновків та аргументацій до фахівців і нефахівців (СК 8).

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1	знати:			
1.1	теоретичні основи територіального управління	лекція, семінарське заняття,самостійна робота	Виступи на семінарських заняттях, тематичні контрольні роботи, іспит	5%
1.2	міжнародний досвід організації територіального управління	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		5%
1.3	особливості становлення та розвитку системи територіального управління та АТУ України	лекція семінарське заняття		5%
1.4	територіальна організація влади	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		5%
1.5	суспільно-географічний організаційний механізм забезпечення територіального управління	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		10%
1.6	Планувальне забезпечення територіального управління	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		10%
1.7	методичні підходи до оцінки ефективності територіального управління	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		10%
2	вміти:			
2.1	застосовувати сучасні методи дослідження систем територіального управління	лекція, семінарське заняття,самостійна робота	Виступи на семінарських заняттях, виконання творчих аналітичних завдань, тематичні контрольні роботи, іспит	до 30%
2.2	обґрунтовувати оптимальні шляхи реформування системи територіального управління	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		
2.3	аналізувати особливості територіального управління на різних просторово-часових масштабах	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		
2.4	оцінювати ефективність територіального управління та надавати пропозиції щодо її підвищення	лекція, семінарське заняття,самостійна робота		
2	комунікація:			
3.1	вміння обґрунтовувати власну позицію в процесі міжособистісної комунікації під час здійснення аналізу та оцінки ефективності територіального управління	семінарське заняття, дискусія, самостійна робота	відпрацювання семінарських занять з виконанням аналітичних завдань	до 10%
4	автономність та відповідальність:			
4.1	вміння творчо застосовувати сучасні підходи для висвітлення різних аспектів управління територіальним розвитком та розуміння особистої відповідальності щодо обґрунтованих рекомендацій та рішень	семінарське заняття, дискусія	виступи на семінарських заняттях, виконання творчих аналітичних завдань	до 10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код) Програмні Результати навчання (назва)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
Застосовувати набуті теоретичні знання та практичні навички для дослідження природно-і суспільно-територіальних систем на різних рівнях просторової організації (ПР01)	+	+			+		+	+			+		
Вміти виявляти, ставити та розв'язувати науково-прикладні проблеми, здійснювати критичну оцінку прийнятих рішень (ПР05)			+	+						+		+	+
Брати участь у розробленні програм та стратегій міського та регіонального розвитку, плануванні територій різного ієрархічного рівня (ПР07)				+					+				
Проводити фахову оцінку програм, стратегій і планів розвитку територій, здійснювати їхню геоекологічну і соціально-економічну експертизу та моніторинг (ПР09)						+	+			+	+		
Оцінювати можливі ризики, соціально-економічні та геоекологічні наслідки реалізації управлінських рішень у сфері природокористування, міського та регіонального розвитку, рекреації та туризму (ПР11)						+	+			+	+		+

7. Схема формування оцінки:

Рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами виступів на семінарах, написання письмових тематичних контрольних робіт, виконання творчих аналітичних завдань, іспиту.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

результати навчання – **1.1-1.4 (знання)** – до 5% за кожен; **1.5-1.7 (знання)** – до 10% за кожен;

результати навчання – **2.1-2.4 (вміння)** – до 30%;

результати навчання – **3.1 (комунікація)** – до 10%;

результати навчання – **4.1 (автономія та відповідальність)** – до 10%.

7.1 Форми оцінювання студентів:

Заняття проводяться у формі лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна *іспитом* у письмовій формі.

Семестрове оцінювання: кількість балів, що студент отримує протягом семестру є сумою балів, що були отримані при оцінюванні роботи на семінарських заняттях, виконанні творчих аналітичних завдань та тематичних контрольних робіт.

Організація оцінювання: Робота на семінарських заняттях оцінюється по завершенню, відповідно до графіку проведення семінарських занять. Тематичні контрольні роботи проводяться у формі тестів.

Умови допуску до іспиту: рекомендований мінімум для допуску до іспиту – 36 балів. Для студентів, які набрали сумарно меншу від 36 балів (рекомендований мінімум) кількість, обов'язковою умовою для отримання допуску до іспиту є написання реферату або есе за питаннями пропущених чи недостатньо засвоєних тем.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту проводиться в письмовому форматі. Максимальна кількість балів під час іспиту – 40, мінімальна кількість балів, що додаються до семестрових – 24 (60% максимальної кількості балів, відведених на іспит).

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка» (друга редакція), що введено в дію наказом № 170- 32 від 11 квітня 2022 року.

7.2 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

8. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№	Тема	Кількість годин		
		Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
1	2	4	5	6
1.	Онтологічний статус дисципліни Територіальне управління	2		5
2.	Міжнародний досвід організації системи територіального управління.	2	2	10
3.	Становлення та розвиток системи територіального управління в Україні	2	2	10
4.	Особливості та проблеми сучасного адміністративно-територіального устрою України	2	2	10
5.	Організаційні структури державного управління	2	2	10
6.	Територіальні органи виконавчої влади	2	2	10
7.	Територіальне програмно-цільове планування й управління	2	2	10
8.	Територіальне управління на регіональному та субрегіональному рівнях	2	2	10

9.	Державна регіональна політика в Україні.	2		10
10.	Розвиток місцевого самоврядування в світі та в Україні Територіальне управління на місцевому рівні	2		10
11.	Територіальне управління у сфері забезпечення економічно зростання	2		10
12.	Територіальне управління у сфері підвищення якості життя населення	2		10
13.	Територіальне управління у сфері збереження навколишнього природного середовища	2		10
14.	Оцінка ефективності територіального управління	2		10
ВСЬОГО		28	14	135

Загальний обсяг – **180 год.**

Лекції – **28 год.**

Семінарські заняття – **14 год.**

Консультації – **3 год.**

Самостійна робота - **135 год.**

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Основні:

1. Мезенцева Н.І., Мезенцев К.В. Суспільно-географічне районування України: навч. посіб. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2000.
2. Гнатюк О., Мельничук А. Територіальні закономірності змін адміністративного устрою України. Український географічний журнал. 2020 (3). С. 46-55.
3. Tabuchi T. Historical trends of agglomeration to the capital region and new economic geography. Regional Science and Urban Economics. Volume 44. 2014. pp. 50-59.
4. Пістун М.Д., Мельничук А.Л. Сучасні проблеми регіонального розвитку України. Київ: Київський університет, 2013.

Додаткові:

1. Fujita, M., Krugman, P., Mori, T., On the evolution of hierarchical urban Systems // European Economic Review, 1999.43, 209-251.
2. Закон України «Про столицю України - місто-герой Київ». Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/401-14>
3. Іщук С.І., Гладкий О.В. Київський столичний регіон: його межі, функції та напрями розвитку. Економічна та соціальна географія. 2013. Вип. 1(66) С. 21- 31.
4. Мезенцев К.В., Підгрушний Г.П., Мезенцева Н.І. Регіональний розвиток в Україні: суспільно-просторова нерівність і поляризація : монографія. Київ : Прінт Сервіс, 2014. 132 с.

5. Пилипенко І.О. Суспільно-географічна периферія: концепція, параметризація і делімітація: монографія. Херсон: Грінь ДС, 2015.
6. Пістун М. Д. Суспільно-географічне районування України. Київ: ВПЦ «Київський університет», 1999. 41 с.
7. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи. В. С. Куйбіда, В. А. Негода, В. В. Толкованов. Київ: Крамар, 2009. 170 с.
8. Melnychuk A., Gnatiuk O. Regional identity and the renewal of spatial administrative structures: The case of Podolia, Ukraine. *Moravian Geographical Reports*, 2017. 26 (1), 42-54.
9. Gnatiuk O., Melnychuk A. Identities with historical regions – are they adapting to modern administrative division? The case of Ukraine. *European Spatial Research and Policy*, 2019, Vol. 26(1), pp. 175-194.
10. Мельничук А.Л., Ганіченко К.В. Пять років формування об'єднаних територіальних громад в Україні: ефективність та ефекти адміністративного завершення етапу реформи на прикладі Київської області. *Науковий Вісник Херсонського державного університету. Географічні науки*. 2020, № 12. С. 17-24.